

Наведені вище положення закону дають підстави віднести до кола суб'єктів, наділених оперативно-розшуковими повноваженнями, які мають право затримувати особу за підозрою у вчиненні злочину, поліцію, повноваження якої щодо затримання підозрюваного мають універсальний характер. Проте зазначені вище особи не названі в нормах КПК України як такі, що мають право здійснювати затримання підозрюваного. Це, на нашу думку, є недоліком нормативно-правової регламентації.

---

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // ВВР України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // ВВР України. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.

Чуриков Дмитро Сергійович,
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки факультету № 2
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ САМООБОРОНИ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ

На шляху України до Європейського Союзу важливим питанням стає реформування органів влади з метою забезпечення прав і свобод людини. В рамках таких змін важливим питанням залишається реформування правоохоронної сфери. Так, реформування органів внутрішніх справ, що розпочато сьогодні в Україні, має на меті докорінні зміни в їх діяльності, насамперед зміну мети професійної діяльності правоохоронців, а саме надання поліцейських послуг, а не здійснення репресивно-каральної функції. Однак професійна діяльність поліцейських виокремлюється з інших видів діяльності перш за все тим, що поліцейські постійно перебувають у "зоні ризику", тобто під час виконання своїх службових обов'язків ризикують власним життям та здоров'ям. Можна сказати, що професійна діяльність поліцейських протікає в екстремальних умовах. Це й зустрічі із незнайомими людьми, зіткнення із небезпекою при припиненні правопорушень. У правоохоронців, насамперед поліцейських, які перебувають на передньому рубежі боротьби за закон, порядок, справедливість, виконуючи при цьому свої професійні обов'язки, виникає потреба у захисті власного життя та здоров'я, а також захисті життя і здоров'я, прав та інтересів, майна інших громадян. Конституція України (ст. 27) [1] надала право громадянам захищати своє життя та здоров'я чи життя та здоров'я інших громадян всіма доступними засобами. Однак чинна

нормативно-правова база не давала необхідного обсягу повноважень для успішного вирішення завдань, поставлених перед поліцією. Отже, таке реформування потребувало зміни нормативно-правової бази діяльності правоохоронців, і 7 листопада 2015 р. у силу вступив Закон України "Про Національну поліцію" [2].

Курс України на євроінтеграцію вимагає перегляду процедур та повноважень поліції при реалізації своїх повноважень. Закон України "Про Національну поліцію" надав більш широкі повноваження поліцейським при здійсненні ними своїх професійних обов'язків. Серед іншого важливим є той факт, що у Законі України "Про Національну поліцію" повністю переглянуто правові підстави та порядок застосування сили поліцейськими [2]. Однак соціально-економічні перетворення, що відбуваються сьогодні в Україні, супроводжуються кількісними та якісними змінами злочинності – проявами нових злочинів, у тому числі з використанням зброї. Криміногенна ситуація в Україні залишається складною і напруженою. Це впливає не лише з показників статистики, а й з конкретних фактів, що характеризують як кількісні, так і якісні аспекти цієї обстановки, підкреслюють її гостроту і загрозу, яку вона несе нашому суспільству, кожному законослухняному громадянину. Саме тому гостро постає питання застосування сили поліцейськими при виконанні ними своїх професійних повноважень і збереження життя та здоров'я як правопорушника, поліцейського, так і звичайних громадян. Одним із запропонованих шляхів вирішення даного завдання є застосування спеціальних засобів самооборони або пристроїв для відстрілу патронів споряджених гумовими або аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами нелетальної дії.

Відповідно до п. 10 ч. 3 ст. 45 Закону України "Про Національну поліцію" пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, застосовуються для:

- захисту від нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;
- відбиття збройного нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також для звільнення їх у разі захоплення;
- затримання особи, яка підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину і намагається втекти;
- затримання особи, яка чинить збройний опір або намагається втекти з-під варти;
- затримання озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;
- подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил;
- знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю людей, у

тому числі поліцейського;

– припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

– відбиття групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю людей [2].

Також ст. 43 визначає порядок застосування сили поліцейськими, а у ч. 4 ст. 45 Закону України "Про Національну поліцію" визначено, що поліцейському забороняється відстрілювати патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, з порушенням визначених технічними характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в окремі частини голови і тіла людини [2].

Виходячи з означених правових підстав та порядку застосування пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, можливо зазначити, що поліцейським надається широке коло підстав для застосування спеціальних засобів самооборони, а в результаті їх застосування шкода, що завдається здоров'ю правопорушника, є меншою від застосування вогнепальної зброї.

Однак, відповідно до ч. 2 ст. 45 Закону України "Про Національну поліцію" поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки у разі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

Так, відповідно до проекту Державного стандарту професійно-технічної освіти за професією «поліцейський» [4] на вивчення тактичної підготовки відводиться 142 години, з яких 119 – практичні заняття [4]. Проте у запропонованому тематичному плані з тактичної підготовки не передбачено ані окремих розгляд застосування спеціальних засобів самооборони поліцейським, ані розгляд в рамках занять [4].

Підсумовуючи, можемо зробити узагальнення, що при навчанні поліцейських багато уваги приділяється застосуванню сили, в рамках чого – і застосуванню спеціальних засобів у різних умовах та ситуаціях. Однак пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, в запропонованому тематичному плані підготовки поліцейських не розглядаються, проте законодавство, а саме Закон України "Про Національну поліцію", чітко вказує на необхідність проходження відповідної спеціальної підготовки. На нашу думку, доцільно включити до програми підготовки поліцейських вивчення правових підстав та порядку застосування пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, а також розгляд застосування цих пристроїв у різних умовах.

---

1. Конституція України // Відомості Верх. Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41. – С. 1970. – Ст. 379.

3. Про право власності на окремі види майна : Постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 року № 2471-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 35. – Ст. 517 (з наступними змінами та доповненнями).

4. Державний стандарт професійно-технічної освіти : професія: поліцейський (проект). – Київ, 2016.

5. Борисов В. Оружие – элемент культуры человека / В. Борисов // Солдаты удачи. – 1997. – № 6.

Обушко Вікторія Вікторівна,
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Україна сьогодні потребує всестороннього захисту, контролю, підтримання рівня правопорядку не тільки в окремих населених пунктах, а й по всій території держави. З проголошенням Україною незалежності розпочалось реформування функціонування суспільства та держави. Першочерговим завданням постало реформування правоохоронних органів, особливо органів внутрішніх справ. Правоохоронна система потребувала не тільки жорстких змін, а й свого приведення до міжнародних стандартів.

Дослідженням питань створення та функціонування національної поліції в Україні займаються такі науковці як Є. Гіда, І. Зозуля, М. Криштанович, Т. Малярчук, В. Селюков, І. Сервецький, Є. Соболь, Г. Соколенко, П. Чистяков, О. Юрченко та ін.

На законодавчому рівні регулювання правоохоронних органів було закріплено підписанням Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року. Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ.

Функціонування поліції стало початком нового історичного етапу розвитку України як демократичної європейської держави. Але, разом із тим, перед державою постав цілий ряд нових проблем. Створена Національна поліція в Україні передбачає велику кількість питань стосовно законодавчого та нормативного регулювання цього процесу. Беручи до уваги, що до цього в Україні відбувався лише поетапний перехід до європейських стандартів організації роботи правоохоронних органів, треба зазначити, що нові працівники поліції повинні чітко розуміти принципи роботи в умовах стрімкої рефор-